

ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET VAKALARININ TESPİTİ VE BİLDİRİMİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN KILAVUZU

SOMA REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

MART 15, 2024

ŞİDDET NEDİR ?

Şiddet, dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaşan toplumsal bir sorundur. **Çocuğa karşı şiddet** : “çocuk istismarı ve çocuklara kötü muamele, sorumluluk, güven veya güç ilişkileri bağlamında, çocuğun sağlığı, yaşamı, gelişmesi veya onuru açısından fiili veya potansiyel zararlarla sonuçlanan her tür fiziksel veya duygusal kötü muameleyi, cinsel istismarı, ihmali veya ihmalkar davranışı, ticari veya başka amaçlı sömürüyü kapsar.”

Dünya Sağlık Örgütü’ne (DSÖ) göre şiddet; “Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlarla sonuçlanma ihtimalini artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmalıdır” şeklinde tanımlanmaktadır.

ŞİDDETİN BİÇİMLERİ NELERDİR?

Şiddetin biçimleri	Şiddetin kendini gösteriş şekli
Fiziksel ve Psikolojik Şiddet	<ul style="list-style-type: none"> • Alkoyma • Zorbalık (sanal/internet ortamları dahil) • Ölüm cezası • Aile içi şiddet • Yargısız infaz • Çete şiddeti • Zararlı geleneksel uygulamalar (erken evlilikler gibi) • Namus cinayetleri • Bebek/çocuk öldürme • Fiziksel cezanın ev, okul, yargı sistemi, kurumlar, sokak ve toplum içinde kullanımı • Kaçırma • Fiziksel istismar • Psikolojik istismar • Psikolojik cezalandırma • İşkence ve zalimce, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele
İhmal	<ul style="list-style-type: none"> • Terk etme • Tehlikeli, zararlı veya sakıncalı işlerde çalıştırma, çalışmasını gözardı etme, göz yumma • Yoksun bırakma • Yasama, Yürütme, Yargı ihmali
Sömürü	<ul style="list-style-type: none"> • Pornografi • Seks turizmi • Cinsel sömürü • Kölelik • İnsan ticareti • İşyerinde şiddet

Tablo 1: Çocuğa karşı şiddeti oluşturan öğeler

Kasıtlı güç kullanımı	Tehdit ya da fiili güç	Bir kişi ya da bir grup tarafından	Fiili veya potansiyel zarar	Çocuğa etkisi
<ul style="list-style-type: none"> • fiziksel • ekonomik • siyasi • sosyal • kültürel • cinsel	<ul style="list-style-type: none"> • yazılı • sözel • duygusal • sosyal	<ul style="list-style-type: none"> • ana-baba • geniş aile üyeleri • arkadaşlar • toplum genelinde • bakım sağlayanlar • eğitim verenler • hizmet sağlayıcılar • diğler	<ul style="list-style-type: none"> • fiziksel • zihinsel • duygusal • bilişsel • sosyal	<ul style="list-style-type: none"> • hayatta kalma • gelişimi • onuru • sağlığı

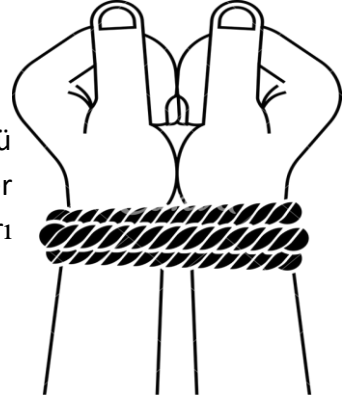
ŞİDDETE UĞRAMA RİSKİ YÜKSEK OLAN ÇOCUK GRUPLARI KİMLERDİR?

- biyolojik ana babalarıyla yaşamayıp çeşitli biçimlerdeki alternatif bakımda olan çocuklar;
- doğumda nüfusa kaydedilmeyenler;
- sokaklarda yaşayan çocuklar;
- fiilen yasalarla sorunlu olanlar veya böyle bir durumda olma olasılığı olanlar;
  - fiziksel, algısal, öğrenme ile ilgili, psiko-sosyal engellilik durumu olanlarla irsi, edinilmiş ve/veya kronik hastalıkları veya ciddi davranış sorunları olanlar;
- yerli halka ve diğler etnik azınlıklara mensup olanlar;
- lezbiyenler, geyler, travesti ve trans-seksüeller;
- zararlı geleneksel uygulamalara maruz kalabilecek olanlar;
- çok erken yaşta evlenenler (zorla evlendirilme ile sınırlı kalmamak üzere özellikle kızlar);
- en kötü biçimleri dahil işçilik yapan çocuklar;
- göçmen, sığınmacı, yerlerinden edilmiş ve kaçırılmış kişiler olarak hareket halinde olanlar;
- halen şiddete maruz kalmış olanlar;
- evlerinde ve topluluklarında şiddete maruz kalanlar veya tanık olanlar;
- ateşli silahların, uyuşturucuların ve alkolün kolayca bulunabileceği, sosyoekonomik statüsü düşük kentsel yerleşimlerde yaşayanlar;
- kazalara veya felakete açık veya zehirleyici ortamlarda yaşayanlar;
- HIV/AİDS ten etkilenenler veya kendileri HIV'li olanlar;
- kötü-yetersiz beslenenler;
- bakıcısı da çocuk olan çocuklar;
- kendileri bakıcı veya hane halkı reisi durumunda olan çocuklar;
- 18 yaşından küçük ana babaların çocukları;
- istenmeyen, prematüre doğan veya ikiz-üçüz olanlar;

- hastanelik olup kendilerine iyi bakılmayan veya bakıcılarıyla temas edemeyenler;
- yeterli güvenlik, denetim veya kendilerini koruyacak araçlara sahip olmaksızın bilgi ve iletişim teknolojilerini kullananlar.

Olağanüstü durumlarda çocuklar şiddete özellikle açık duruma gelmektedir. Çünkü toplumsal ve silahlı çatışma, doğal felaket, karmaşık ve kronik özellikler taşıyan diğer acil durumlarda sosyal sistemler çökmekte, çocuklar kendilerine bakan kişilerden ayrı düşmekte, güvenli ortamlar zarar görmekte, hatta yok olmaktadır

ŞİDDET ÇOCUKLARI NASIL ETKİLİYOR?

Şiddet gören çocuğun ölüm ve sakatlanma riski vardır. Bunun yanı sıra, ruhsal gelişimsel anlamda çocuğun şiddetten etkilenmemesi olası değildir; her şiddet yaşantısı çocukta değişen derecelerde ruhsal iz bırakır. Şiddetin çocuklar üzerindeki etkileri yıllar sonra bile çocuğun yaşam kalitesini bozabilir. Bu etkiler şunları içerir:

- Beyin gelişimindeki değişiklikler, yaralanmalar, kırıklar gibi fiziksel sağlık sorunları.
- Öğrenmeyle ilgili sorunlar ve zekâ gelişiminin engellenmesi.
- Ağır ruhsal bozukluklar (Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Depresyon, Kaygı Bozuklukları vd.).
- Başka kişilerle ilişkilerde güçlükler yaşama.
- Alkol, uyuşturucu kullanma veya çok genç yaşta cinsel ilişkide bulunma gibi riskli davranışlar sergilemeye daha çok eğilimli olma.
- Kişilik gelişiminde sorunlar ve sapmalar.
- Öldürme isteğini de içeren ruh sağlığı sorunları.

BİLDİRİM – YÖNLENDİRME SÜRECİ NASIL OLMALIDIR ?

Bu bölümde okullarda yaşanabilecek riskli durumlarda okul yönetimi, öğretmen, rehberlik ve psikolojik danışma servisi işbirliğinde yürütülmesi gereken hizmetler ile izlenecek basamaklara yer verilmiştir.

A. Şiddete Maruz Kalan ve Şiddet Uygulayan Öğrenciler İle Karşılaşıldığında Yapılması Gerekenler Şiddete Maruz Kalan Öğrenciler;

- 1- Okuldaki öğrencilerin fiziksel (fiziki muayene yapmadan, morluklar, şişlik, kızarıklık vb.) ve psikolojik değişiklikler (iç kapanma, sinirlilik, iştahsızlık vb.) okul personeline takip edilir.
- 2- Fiziksel ve psikolojik değişiklikler gözlenen öğrenciler hakkında ayrıntılı bilgi almak amacıyla sınıf/şube öğretmenleri ve okul yönetimi ile işbirliğine gidilir.
- 3- Şiddete maruz kalan öğrencinin kim/kimler tarafından şiddete maruz bırakıldığı tespit edilir.
- 4- Şiddete maruz kalan öğrenci ile görüşme yapılır.
- 5- Şiddete maruz kalan öğrencilerin velilerinden bilgi alınır ve veliye bilgilendirme yapılır
- 6- Çocuğa yönelik şiddetin veli tarafından uygulanması halinde adli ve kolluk birimleri ile ASPB'ye (il/ilçe müdürlükleri, ALO 183 telefon hattı vb.) okul yönetimi iş birliği ile bildirimde bulunulur.
- 7- Öğrenciye yönelik psikolojik danışmanlık süreci planlanarak uygulanır.

- 8- Danışmanlık süreci hakkında aile, öğretmen ve okul yönetimine gerekli bilgilendirme yapılır ve gerekli desteğin sağlanması için işbirliğine gidilir.
- 9- Gerekli hallerde öğrenci, çocuk ve ergen ruh sağlığı merkezleri gibi sağlık kuruluşlarına yönlendirilir.
- 10- Okul dışında yaşanan şiddet olayları için öğrenci ile yapılan görüşme sonrasında tutanak tutulur ve kolluk kuvvetlerine bildirimde bulunulur.

Şiddet Uygulayan Öğrenciler;

- 1- Şiddet uygulayan öğrenci ile görüşme yapılır.
- 2- Şiddet uygulayan öğrenci hakkında ayrıntılı bilgi ve destek almak amacıyla sınıf/şube rehber öğretmenleri ve okul yönetimi ile işbirliğine gidilir.
- 3- Şiddet uygulayan öğrencinin ailesinin sürece aktif olarak katılması sağlanır.
- 4- Danışmanlık süreci planlanarak uygulanır.
- 5- Şiddet uygulayan öğrencinin danışmanlık sürecinde akran desteği alınır.
- 6- Okul içinde şiddet ve zorbalığı önleyici rehberlik hizmetleri planlanarak uygulanır.
- 7- Gerekli hallerde öğrenci, çocuk ve ergen ruh sağlığı merkezleri gibi sağlık kuruluşlarına yönlendirilir.

B. Cinsel İstismara Uğrayan Öğrencilere Yönelik Hizmetler

- 1- Cinsel istismar durumlarında çocuğun beyanının doğruluğu sorgulanmadan, beyanı esas kabul edilerek süreç yürütülür. Görüşme yapan kişi çocuğun anlatımı sırasında olaya ilişkin meraklı bir tutum içinde detayları öğrenmeye çalışmaz, hayret, üzüntü, öfke gibi duygusal tepkiler göstermez.
- 2- Çocuğun beyanını tutanak altına alır.
- 3- Türk Ceza Kanununun 279. maddesi gereğince bildirimler adli ve kolluk birimlerine ivedi bir şekilde yüz yüze ya da telefon yoluyla yapılır.
- 4- Bildirim sürecinde ailenin onayı aranmaz.
- 5- Bildirim sonrası süreçler hakkında çocuk bilgilendirilir.
- 6- Tutanak, bildirim yapılan kuruma elden ulaştırılır.
- 7- Çocuğun ve haberdar olan diğer kişilerin başkalarına anlatımı engellenerek konunun gizliliğine özen gösterilir.
- 8- Okul yönetimi tarafından il/ilçe MEM'lere "GİZLİDİR" ibaresi kullanılarak bilgi yazısı elden ulaştırılır.

C. İhmal Edilen Öğrencilere Yönelik Hizmetler

- 1- İhmal edildiğini düşünülen öğrenci (bakımsızlık, yetersiz beslenme, hastalık vb.) ile görüşme yapar.
- 2- Sınıf/şube rehber öğretmenleri ve okul yönetiminden öğrenci hakkında ayrıntılı bilgi alınır ve onları sürece dâhil edilir
- 3- Öğrencinin ailesi ile görüşme yapılır.
- 4- İhmal sebeplerini öğrenmeye çalışılır.
- 5- İhmalin sebepleri doğrultusunda öğrenciyi sağlık kuruluşlarına ve gerektiğinde ASPB'ye bağlı il/ ilçe müdürlüklerine bildirilmek üzere okul yönetimine bilgi verilir.

6- Maddi yoksunluk durumlarında aile valilik, kaymakamlık, belediye ve ASPB gibi ilgili kurumlara yönlendirilir.

D. Madde Bağımlılığı Olduğu Düşünülen Öğrencilerle Yapılması Gerekenler

- 1- Madde bağımlılığı olduğu düşünülen öğrenci ile görüşme yapılır.
- 2- Öğrenci hakkında ayrıntılı bilgi ve destek almak amacıyla aile görüşmesi yapılır.
- 3- Öğrencinin okul içinde etiketlenmesi için gerekli önlemler alınır.
- 4- Madde bağımlılığı konusunda öğrencilerin gelişim dönemleri göz önüne alınarak bilgilendirme çalışmaları yapılır.
- 5- Madde etkisi altında olduğu düşünülen öğrenci sağlık kuruluşuna yönlendirilir.
- 6- Madde bağımlılığı belirtileri konusunda aile, öğretmen ve okul yönetimi bilgilendirilir.
- 7- Okul içerisinde aile, öğretmen, okul yönetimi işbirliğinde koruyucu ve önleyici rehberlik hizmetleri gerçekleştirilir.

Adli Makamlarca Danışmanlık ve Eğitim Tedbir Kararı Verilen Öğrenciler İle Yürütülecek PDR Hizmetleri;

- 1- Mahkeme tarafından danışmanlık ve eğitim tedbir kararı okula ulaşmış olan fakat okula devam etmeyen ya da okula hiç başlamamış öğrencilerin işlemlerinde ilk olarak randevu tarihini belirten resmi yazı veliye ulaştırılır.
- 2- Veliye ulaşamayan hallerde okul müdürlükleri tarafından resmi yazı ile muhtarlıklar, muhtarlıkların ulaşamadığı durumlarda ise il/ilçe MEM kanalıyla nüfus müdürlüklerinden en son ikamet edilen adres tespit edilerek aileye ulaşılır ve randevu tarihi veliye iletilir.
- 3- Veliye hiçbir şekilde ulaşamaması (posta, telefon ve muhtarlık) halinde, adrese bağlı muhtarlıkla beraber tutanak altına alınır. İlgili mahkemeye gönderilmek üzere okul yönetimince İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne resmi yazı ile en geç on gün içinde gönderilir.
- 4- Veli görüşmesi sırasında verilen danışmanlık tedbiri veli görüşme formu (EK-4)doldurulur.
- 5- Öğrenci ile yapılan her bir görüşme için danışmanlık tedbiri görüşme formu (EK-5)doldurulur.
- 6- Mahkeme kararıyla danışmanlık ve eğitim tedbiri kararı alınan çocuklara yönelik danışmanlık tedbiri uygulama planı (EK-6) hazırlanarak uygulanır.
- 7- Çocukla yapılan görüşmeler ve çalışmalar üçer aylık dönemlerde danışmanlık tedbiri değerlendirme sonuç raporu (EK-7) doldurularak, ilgili mahkemeye gönderilmek üzere il/ilçe MEM' e "GİZLİ" ibaresi ve kapalı zarfla gönderilir.

Gerekli görülen hallerde şube öğretmeni ve aile ile işbirliği yapılarak ihtiyacı olan öğrencilerin RAM'a yönlendirilmesi yapılır. Yönlendirme sürecinde RAM bünyesindeki Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Bölümünden randevu alınır, şube rehber öğretmeni ve rehberlik öğretmeni işbirliğinde psikolojik destek için gönderme öncesi bilgi formu doldurulur ve RAM'a ulaştırılmak üzere okul yönetimine bildirilir.

Kaynakça

1. Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması
<http://panel.unicef.org.tr/vera/app/var/files/c/o/cocuk-istismari- raporu-tr.pdf>
2. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Eğitim Ortamlarında Şiddetin Önlenmesi ve Azaltılması Strateji ve Eylem Planı. Ankara; 2006. p.14-9.
3. Türkiye Klinikleri Public Health - Special Topic Journal Identity
4. MEB/ Okullarda Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Kılavuzu

WEB - <https://somaram.meb.k12.tr>

Adres - NAMAZGAH MAH. İRFAN SK. NO: 26 SOMA / MANİSA

Instagram – somaram45_

